

פרשת פקודי

אורו העצום של המשכן

בפרשת פקודי מספרת התורה שכאשר סיימו עם ישראל את מלאכת עשיית המשכן וכליו הביאום אל משה, כמו כתוב: "ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר ציוה ה' את משה כן עשו, ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו וגו'" (שמות לט, לב-לג).

ומפרש רש"י שהסיבה שהביאו את כל חלקי המשכן אל משה ולא הקימו אותו בעצמם היא משום "שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקב"ה הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקב"ה: איך אפשר הקמתו על ידי אדם? אמר לו: עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו".

ובזה מיושב מה שמצד אחד נאמר: "ויקם משה את המשכן" (שם, פס' יח), משמע שהמשכן הוקם על ידי משה, ומאידך נאמר: "הוקם המשכן" (שמות מ, יז), משמע שהוקם מאליו, כי עצם הקמת והעמדת המשכן היתה דוקא על ידי משה, אולם זה עצמו לא היה בדרך הטבע אלא בדרך נס, ומשה היה רק נראה כמקימו, אך לאמיתו של דבר הוא הוקם מאליו.

ולאחר שסיים משה להעמיד את המשכן ולהכניס בו את כל כלי הקודש, שרתה עליו השכינה במידה כל כך גדושה עד שלא יכל משה להיכנס למשכן מעוצמת השראת השכינה שהיתה שם, כמו שכתוב: "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן, ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן" (שמות שם, לד-לה).

וצריך להבין: הרי גם על הר סיני שרתה השכינה בצורה לא רגילה כמו שכתוב: "וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן... ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל" (שמות כד, טז-יח), ובכל זאת משה הצליח לעלות להר, כמו שכתוב שם בהמשך: "ויבוא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה", ומה מיוחד בהשראת השכינה שהיתה במשכן אשר מפניה לא יכל משה להיכנס למשכן?

הדבר יבואר על פי דבריו של התנא הק' ר' יונתן בן עוזיאל בתרגומו לפרשתנו (מ, ד ואילך) בו הוא מבאר כמה מן הסודות שהיו טמונים במשכן וכליו, ולפיהם ניתן להבין מעט על המיוחדות שהיתה בהשראת השכינה שבמשכן:

משולחן לחם הפנים שהיה מונח בצד הצפוני של המשכן היה יורד לעולם שפע הפרנסה והעשירות, כיון שבשולחן המשכן היו תלויים כל גשמי וטללי הברכה של השנה, ורמזו על כך חז"ל (בבא בתרא כה, ב) באומרם שהרוצה להעשיר יצפין, וסימנך: שולחן בצפון. ושניים עשר הלחמים שהיו מונחים על גבי השולחן רומזים על שניים עשר שבטי ישראל אשר למענם ולצורכם יורד השפע לעולם.

במנורה הטהורה שהיתה מונחת בצד הדרומי של המשכן היו תלויים כל גרמי השמים ומערכת הכוכבים, ושבילי השמש והירח ואורם והשפעתם על העולם. ולכן היו למנורה שבעה קנים כנגד שבעת כוכבי הלכת

בנה). וכן היו תלויים במנורה כל גנזילוכב, כוגה, נמה, חאדים, מדק, צבתאי, ששסימנם שצ"ם חנכ"ל (וד) תורתנו הקדושה. ורמזו עלסרש, דשט, רמז, פהחכמה העליונה שבהם נכלל כל פרד"ס (ראשי תיבות: כך חז"ל) בבא בתרא שם) באומרם שהרוצה להחכים ידרים, וסימנך: מנורה בדרום.

ובדומה למנורת המקדש, הרי שבזמן הזה ניתן לזכות לשפע החכמה מהתפילין הקדושות שאנו מניחים על הראש כנגד המח. ולכן על גבי התפילין של ראש ישנן שתי אותיות ש' אשר לשתייהן יחד יש שבעה ראשים, כנגד שבעת קני המנורה. ונרמז הדבר בנוסח שנוהגים לומר לאחר הנחת תפילין של ראש: "ומחמתך אל עליון תאציל עלי, ומבינתך תבינני, ובחסדך תגדיל עלי, ובגבורתך תצמית אויבי וקמי, ושמן הטוב תריק על שבעת קני המנורה להשפיע טובך לבריותיך, פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון".

והמתבונן היטב בתמונת פניו הקדושות של הבבא סאלי זיע"א יראה בברור שהקמטים שעל גבי מצחו הק' מסודרים ממש בדמות מנורת המקדש - שלושה קמטים מתפשטים לצד ימין, ושלושה לצד שמאל, ואחד באמצע המצח - ודבר זה מעיד על עוצם קדושת מחשבתו, ויקר תפארת חכמתו של הבבא סאלי, שהיו בבחינת המנורה הטהורה של בית המקדש.

ובין השולחן למנורה היה מונח באמצע מזבח הקטורת, מכוון ממש מול ארון העדות שבקודש הקודשים. הארון שבו לוחות הברית רומז לתלמידי חכמים העוסקים בתורה יומם ולילה. והכרובים שעל גבי הארון אשר להם פני ילדים קטנים (כמבואר בגמרא) סוכה ה, (ב) שכרוב הוא נוטריקון "כרביא" - שכן בבבל קורין לתינוק "רביא" (רומזים על ילדיהם היקרים של התלמידי חכמים, תנוקות של בית רבן שלא חטאו, הגדלים על ברכיה של התורה הקדושה.

ומזבח הקטורת שמונח מול הארון בא לרמוז על סוד נפלא, שמכל בן תורה ותלמיד חכם אמיתי נודף ריח של גן עדן ממש, כריח הקטורת שבמקדש. וכן מצינו שכשנכנס יעקב לקבל את ברכתו של יצחק, הריחו יצחק ואמר: "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כז, כז), כיון שהריח את ריח הגן עדן שהיה נודף מיעקב מחמת שהיה עוסק בתורה יומם ולילה, כמו שכתוב: "ויעקב איש תם יושב אהלים" (שם כה, כז).

והמסך שהיה פרוס בפתח המשכן רומז לצדיקי האמת שבכל דור ודור המשמשים בזכויותיהם הרבות כמסך ומגן על עם ישראל מפני כל גזירה קשה ח"ו. ומכך ילמד אדם שבמקום להזדרז לרכוש מסכות נגד טילים וחדרי מיגון וכו' מוטב לו שיזדרז לדבוק בצדיקים בדביקות של אמת, ויציית לכל דבריהם, כי רק הם המגנים האמיתיים של עם ישראל, ונוסף על כך גם ממשיכים על עם ישראל שפע של ברכות וישועות בגשמיות וברוחניות.

ומזבח הנחושת שעליו היו מקריבים את כל הקרבנות רומז לעשירים. וכשם שהקרבתה היו מכפרים על בעליהם, כך גם הצדקה שעושים העשירים עם עניי ישראל מכפרת על כל עוונותיהם, ומגינה עליהם מכל פגע. אלא שלצערנו טבעם של העשירים הוא שהם 'מרוויחים ומסריחים', וככל שעושרם גדל כך גם גדלה שיכחתם מהעניים והנצרכים. אולם שיכחה זו אינה לטובתם כיון שבכך הם גורמים לעצמם לאבד לבסוף את כל עושרם, ומי שהחליט לעשות לזה עשיר ולזה עני, הופך את היוצרות, ועושה את העשיר לעני ואת העני לעשיר.

יש לזכור שלימינו של העני ניצב הקב"ה בכבודו ובעצמו, כמו שכתוב: "כי יעמוד לימין אביון" (תהלים קט, לא), והמזלזל בעני אינו מזלזל כי בהקב"ה שעומד לצידו, ולכן יש לנהוג בעני כבוד גדול, ולהשתדל לסייע בידו כפי היכולת, ובעיקר ברצון ושמחה ובמאור פנים, ואז יזכה האדם לברכות מרובות מהקב"ה. כדברי

רבי יצחק בגמרא (בבא בתרא ט, ב) "כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך באחד עשר ברכות, ויתקיימו בו הפסוקים הנפלאים שאמר הנביא: "הלוא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם, אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח, והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך, אז תקרא וה' יענה, תשווע ויאמר הנני... וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים, ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ, והיית כגן רווה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו" (בי-ז, חנן היעשי).

והכיור שבמימיו הטהורים היו הכהנים רוחצים את ידיהם ורגליהם לפני עבודתם במשכן רומז לבעלי תשובה, אשר תשובתם האמיתית מכפרת על כל עוונותיהם ומטהרת אותם כטהרת מי הכיור. והקלעים שהקיפו את חצר המשכן סביב רומזים על זכותם של אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, המקיפה את עם ישראל מכל עבר ומגינה עליהם, וכן מצילה אותם מדינה של גהנם. ושמן המשחה שעשה משה אשר בו משחו את המשכן ואת כליו רומז על אליהו הנביא מבשר הגאולה, ועל משיחתם של שני המשיחים: משיח בן יוסף ומשיח בן דוד שיגאלו את עם ישראל בגאולה השלימה.

ולפי כל האמור, נמצא שהיו המשכן וכליו מכילים סודות עצומים, ובהם היה תלוי שפע כל העולמות, ומעתה לא יפלא אפוא מדוע כשסיים משה להקים את המשכן ולהכניס בו את כל כלי הקודש שרתה שם השכינה במידה כל כך גדושה עד שכבר לא יכל משה להיכנס למשכן מפני גודל ההשראה שהיתה שם. ועבודתנו היא למשוך מעט מן המעט מהקדושה הנפלאה שהיתה במשכן אל תוך ביתנו הפרטי, ולעשותו בבחינת "מקדש מעט", וזאת על ידי שנקדש היטב את כל מעשינו, ונתנהג בביתנו בקדושה ובצניעות, ואז ישרה עלינו הקב"ה את שכינתו, ויצוה לנו את ברכתו.

